



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudcem JUDr. Václavem Kočkou-Amortem ve věci

žalobce: X., narozený dne X.
bytem X.

proti
žalovanému: Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 7. 2024, č. j. OAM-455/ZA-ZA11-P10-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 7. 2024, č. j. OAM-455/ZA-ZA11-P10-2023, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou podanou včas u Městského soudu v Praze se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 7. 2024, č. j. OAM-455/ZA-ZA11-P10-2023, jímž mu nebyla udělena mezinárodní ochrana podle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“).

II. Obsah žaloby

2. Žalobce v žalobě uvedl, že požádal o mezinárodní ochranu kvůli odůvodněnému strachu z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů, konkrétně protiválečných postojů a nesouhlasu s ruskou agresí na Ukrajině, a kvůli možnému nucení k účasti v bojích na Ukrajině a při páchání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. O mezinárodní ochranu nepožádal dříve, jelikož měl zajištěn jiný pobytový status, obdržel mobilizační příkaz, povinné vojenské službě jako takové se nevyhýbá, nýbrž se staví proti válce na Ukrajině, je v dlouhodobém partnerském vztahu s Ukrajinkou, odmítá bojovat proti ukrajinským občanům a podílet se na páchání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti; odkázal na čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), a rozsudky Soudního dvora EU ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-472/13, *Shepherd*, a ze dne 19. 11. 2020 ve věci C-238/19, *EZ v. Bundesrepublik Deutschland*. Dle bodu 170 Příručky UNHCR může být povinnost vojenské služby jediným důvodem pro přiznání postavení uprchlíka, ruská armáda se na Ukrajině dopouští rozsáhlého porušování lidských práv a páchá válečné zločiny. Žalovaný též nepřihlédl ke zprávě Nezávislé mezinárodní vyšetřovací komise pro Ukrajinu, kterou žalobce předložil během správního řízení a která dokládá páchání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti ruskou armádou. Tyto informace potvrzuje i předložený novinový článek; žalovaný dané podklady nijak nezohlednil. Samotný žalovaný hovoří o závažném porušování lidských práv ze strany ruské armády, přitom páchání válečných zločinů se lze dle kvalifikační směrnice účastnit také nepřímou. V případě opakovaného odepření výkonu vojenské služby by mu mohl být uložen trest odnětí svobody, který by byl vykonán v ruském vězení, kde nejsou dodržována lidská práva. Kvůli politickým názorům neměl ve vlasti potíže, jelikož je od roku X. v České republice a ve vlasti byl naposledy roku X., cestovní pas si vyřídil ještě před zasláním mobilizačního příkazu, X. žijící v Rusku byl zatčen kvůli účasti na demonstracích, strávil několik dní ve vazbě a policie mu vyhrožovala.
3. Žalovaný tudíž nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, čímž porušil § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „s.ř.“) ve spojení s § 2 odst. 4 s.ř., dále v rozporu s § 50 odst. 4 s.ř. nepřihlédl ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, neopatřil si potřebné podklady pro rozhodnutí, zejména přesné a aktuální informace o zemi původu, což představuje porušení § 50 odst. 2 s.ř. ve spojení s § 23c zákona o azylu. Odůvodnění neobsahuje v dostatečné míře úvahy žalovaného. Žalovaný porušil i § 12 a § 14a zákona o azylu.
4. Na základě výše uvedeného žalobce navrhl napadené rozhodnutí zrušit a vrátit věc žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného a replika žalobce

5. Žalovaný popírá oprávněnost žalobních námitek a trvá na správnosti vydaného rozhodnutí, zjistil skutečný stav věci, případ posoudil ve všech souvislostech, zabýval se všemi skutečnostmi, které žalobce uvedl během správního řízení a opatřil si potřebné podklady. Navzdory kopii mobilizačního předpisu a případu žalobcova přítele je třeba uvést, že branná povinnost a povinná vojenská služba patří k základním státoobčanským povinnostem, kterou uznávají i mezinárodní lidskoprávní dokumenty; obstaral si informace k základní

vojenské službě a možné účasti vojáků ZVS ve válce na Ukrajině a v podrobnostech odkazuje na s. 11 až 15 napadeného rozhodnutí a správní spis. Dále nelze důvodně předpokládat, že by případný výkon vojenské služby měl být v žalobcově případě uplatněn jakkoli diskriminačně. Postihy za neuposlechnutí výzev k mobilizaci nebyly v okamžiku vyhlášení tzv. částečné mobilizace v září 2022 v ruské legislativě vymezeny a neuposlechnutí této výzvy není v současné úpravě považováno za trestný čin, k září 2023 nebyl nikdo za neuposlechnutí výzvy k mobilizaci v září 2022 potrestán. Nelze zneužívat žádosti o mezinárodní ochranu k prosté legalizaci pobytu ani za situace, kdy vláda České republiky stanovila nepřijatelnost určitých vízových a pobytových žádostí podávaných na zastupitelských úřadech ze strany ruských občanů. Žalobce také nikdy neměl potíže s ruským režimem a nikdy proti němu otevřeně nevystupoval. Jediníci nemohou být v současné době odváděni do armády, protože vyhlášená mobilizace byla ukončena. Ti, na které se mobilizace vztahovala, nemohou být postihováni za to, že se v době jejího vyhlášení v Rusku nenacházeli. Další mobilizace nebyla vyhlášena, podle zdrojů ani není plánována a o dalším vývoji nelze spekulovat. Vojáci základní vojenské služby nejsou posíláni na Ukrajinu a žalovaný si k této problematice opatřil Informaci OAMP, Ruská federace, Základní vojenská služba, Účast vojáků ZVS ve válce na Ukrajině ze dne 28. 2. 2024. V zemi původu existuje i možnost vykonat náhradní civilní službu. Pouhé členství v záloze, které u žalobce navíc nepřichází v úvahu, nestačí k prokázání toho, že by se ruský státní příslušník skutečně přímo či nepřímo podílel na páchání válečných zločinů. Pokud by měla možnost postihu každého ruského občana, který se bude vyhýbat vojenské službě v rámci mobilizace, bez dalšího představovat pronásledování, byl by zcela opomenut individuální přístup ke každé jednotlivé žádosti o mezinárodní ochranu. Žalobu navrhl žalovaný zamítnout.

6. Žalobce ve své replice upozornil, že žalovaný opomenul čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice, uvedené ustanovení se týká i situací, ve kterých by se žadatel o mezinárodní ochranu podílel na páchání válečných zločinů jen nepřímo (srov. rozsudky Soudního dvora EU ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-472/13, *Shepherd*, a ze dne 19. 11. 2020 ve věci C-238/19, *EZ v. Bundesrepublik Deutschland*). Není pochyb, že Rusko páchá zločiny ve smyslu čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice, a proto nelze po žalobci požadovat, aby se na nich jakkoli podílel, a to ani ve formě náhradní civilní služby; opakované nedostavení se k odvodu je považováno za porušení čl. 328 ruského trestního zákoníku, za který hrozí trest odnětí svobody ve výši až dvou let. Dále cituje rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 163/2024-27. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 26/2024-29, odkázal na závěr francouzského nejvyššího azylového soudu, podle kterého v Rusku může docházet ke skryté mobilizaci, v jejímž rámci mohou být osoby nuceny uzavřít kontrakt s armádou. Na možnost skryté mobilizace upozornil i Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 23. 8. 2024, č. j. 21 A 34/2024-28; ruský prezident nařídil navýšení počtu příslušníků ruských ozbrojených sil, bylo oznámeno zřízení jednotného registru; dané nové skutečnosti je třeba zohlednit. Žalobce trval na žalobním návrhu.

IV. Obsah správního spisu

7. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobce v poskytnutí údajů k žádosti dne 18. 4. 2023 uvedl, že je ruské národnosti a dorozumí se rusky, vyznává pravoslavné křesťanství. Nemá žádné politické přesvědčení, není členem politické strany ani skupiny. Poprvé do České republiky přijel v roce X. Ve své vlasti byl naposledy v roce X. na návštěvě rodiny, neví přesně kdy. X. O mezinárodní ochranu požádal poprvé. Je zdravý. K důvodům podání žádosti o mezinárodní ochranu uvedl, že se bojí povolání do ruské armády.

8. Během pohovoru vedeného dne 18. 4. 2023 žalobce sdělil, že ho v případě návratu do země pošlou sloužit do armády nebo ho uvězní, protože obdržel mobilizační příkaz v září předchozího roku a neuposlechl jej, za jeho kamarádem přišli domů a odvedli jej na vojnu, aniž by dostal povolávací rozkaz; kamarád již padl. Základní vojenskou službu zatím neabsolvoval, má ale vojenskou knížku. Odložili mu nástup do armády, protože X. Byl evidován jako záložní voják, X. Neví přesně, jaký trest mu hrozí za neuposlechnutí mobilizačního příkazu, bude to až několik let trestu odnětí svobody. Vojenská správa zaslala mobilizační příkaz v září 2022 na jeho ruskou adresu, X. mu to sdělila telefonicky a poslala jeho fotografii. O mezinárodní ochranu požádal až v dubnu 2023, protože zde měl legální pobyt. Nechce nastoupit do ruské armády, protože je proti válce a jeho partnerka je Ukrajinka. Zná její rodinu na Ukrajině a odmítá bojovat s Ukrajinci. Kromě obdržení mobilizačního příkazu nikdy v Rusku problémy neměl. Nový cestovní doklad si vyřizoval X., neměl s tím problémy. Rusko přijalo hodně zákonů zakazujících kritiku ruské armády a invaze na Ukrajinu. Žalobce se v Praze zúčastnil demonstrace proti invazi a na sociální síti umístil protiválečné příspěvky. X. řekla X., ať žalobce tyto příspěvky hned smaže. V této souvislosti neměl problémy, příspěvky rychle odstranil. X.
9. Dne 20. 5. 2023 žalobce adresoval žalovanému vyjádření k průběhu pohovoru. Namítal, že jeho podrobné odpovědi byly značně zkráceny a přeformulovány, a proto neodpovídají skutečnosti. Byl ujištěn, že svá tvrzení může doplnit a bude mít možnost předložit příslušné dokumenty. Předložil kopii mobilizačního předpisu přeloženého soudním překladatelem. Dále podrobněji vylicil případ svého kamaráda, který padl, a na podporu tohoto tvrzení přiložil X., dále kamarádovy příspěvky na sociální síti dokládající, že jej odvedli, a seznam padlých ruských vojáků, na kterém je uvedeno kamarádovo jméno. Žalobce dále doplnil, že v Rusku došlo ke zpřísnění zákonů upravujících postihy za odmítnutí rozkazu, konkrétně se jedná o několikaleté tresty odnětí svobody, a odkázal na konkrétní případ trestního stíhání za neuposlechnutí rozkazu dostavit se k vojenskému komisariátu. Vyjádřil důvodné obavy, že pokud by v případě návratu nebyl poslán bojovat na Ukrajinu, byl by zatčen a je všeobecně známo, že v ruských věznicích a trestaneckých koloniích jsou nelidské podmínky a ponižující zacházení, včetně mučení či znásilňování. Žalobce dále připomněl ruský tzv. zákon o fake news umožňující trestat jakékoli projevy nesouhlasu s režimem či invazí. Zúčastnil se řady protestních akcí na podporu Ukrajiny, což dokládá X. Ruská armáda prokazatelně na Ukrajině páchá válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, a pokud by byl žalobce nucen zúčastnit se války, existuje riziko, že by se stal jejich spolupachatelem, proti čemuž se zásadně vymezuje. Z Ukrajiny pochází jeho životní partnerka a její rodinu již považuje za svou. Nucená účast ve válce pro něj představuje vážné nebezpečí smrti, mučení či obdobného nelidského zacházení a současně by byl nucen podílet se na páchání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, přičemž odmítnutí účasti v ruské armádě znamená několikaletý trest odnětí svobody. Žalobce dále upozornil, že v případě nuceného vycestování by došlo k zásahu do jeho práva na soukromý a rodinný život podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V České republice žije déle než X., a již X. zde žije se svou partnerkou. Žalobce ke svému vyjádření přiložil další podklady, na které odkázal, zejména novinové články.
10. Ve správním spisu jsou obsaženy následující zprávy o zemi původu, konkrétně Informace OAMP, Ruská federace, Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv, Stav: říjen 2023 ze dne 31. 10. 2023, Informace OAMP, Ruská federace, Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí, Zacházení ze strany státních úřadů a monitoring

sociálních sítí ze dne 31. 10. 2023, Informace OAMP, Ruská federace, Základní vojenská služba, Účast vojáků základní vojenské služby ve válce na Ukrajině ze dne 21. 3. 2024, Informace Finské imigrační služby, Ruská federace, Vyhýbání se odvodům během mobilizace, Návraty a mobilizace ze dne 31. 1. 2023, Informace Finské imigrační služby, Ruská federace, Vyhýbání se odvodu během mobilizace/aktualizace stavu 15. 9. 2023.

11. Dne 10. 7. 2024 žalobce zaslal žalovanému své vyjádření k podkladům rozhodnutí. Zaměřil se na Informaci Finské imigrační služby Ruská federace, Vyhýbání se odvodu během mobilizace ze dne 15. 9. 2023 a upozornil, že možná rizika jsou závažnější. Doporučuje se, aby lidé v případě obdržení mobilizační výzvy nechodili na vojenský komisariát, protože by byli ihned mobilizováni, a kdyby poté odmítli dostavit se na místo výkonu služby, hrozil by jim trest až ve výši deseti let odnětí svobody. Jen od konce května 2023 vynesly ruské vojenské soudy okolo stovky rozsudků v těchto věcech. Samotné neuposlechnutí mobilizačního předvolání je zatím trestáno pokutou. Osobám, které se nedostaví na vojenský komisariát či se vyhýbají převzetí povolávacího rozkazu, mohou být omezena některá práva. Těm, kteří soustavně ignorují předvolání bez vážných důvodů, může hrozit trest odnětí svobody ve výši do dvou let. Připravuje se novelizace a zpřísnění tohoto ustanovení. Žalobce k tomuto vyjádření připojil odkazy na novinové články.
12. Následně žalovaný vydal napadené rozhodnutí ze dne 19. 7. 2024.

V. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

13. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů ve smyslu ustanovení § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s.ř.s.“), přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu ke dni vydání tohoto rozsudku, a to vzhledem k účinnosti článku 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
14. Soud ve věci rozhodl bez jednání, protože postupoval dle ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) a b) s.ř.s.
15. Podle ust. § 12 zákona o azylu *azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.*
16. Podle ust. § 14a odst. 1 zákona o azylu *doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.*
17. Podle ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu (ve znění účinném do 30. 6. 2023) *za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního*

nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

18. Podle čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice *aby bylo jednání považováno za pronásledování ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ženevské úmluvy, musí být a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit, nebo b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a).*
19. Podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice *za pronásledování ve smyslu odstavce 1 mohou být mimo jiné považována tato jednání: e) trestní stíhání nebo trest za odeprání výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2.*
20. Podle čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice se mezi tato jednání řadí zločiny proti míru, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech, vážné nepolitické zločiny a činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN.
21. Žalobce namítá, že se nevyhýbá povinné vojenské službě, nýbrž se zcela staví proti válce na Ukrajině, odmítá bojovat proti ukrajinským občanům a podílet se na válečných zločinech a zločinech proti lidskosti, kterých se dopouští ruská armáda.
22. Soud nejprve dává žalobci za pravdu, že pouze ze skutečnosti, že podal žádost o mezinárodní ochranu po více než roce po začátku vojenského konfliktu na Ukrajině, nelze dovodit její účelovost či zlehčovat jeho obavy. Žalobce zde pobýval legálně a ostatně i žalovaný ve svých rozhodnutích pravidelně odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 37/2003-46, který zdůrazňuje, že je institut mezinárodní ochrany výjimečným a nelze jej zaměňovat s jinými legálními formami pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Nepodání žádosti o mezinárodní ochranu v situaci, kdy byl žalobcův pobyt řešen podle zmíněného zákona, nesvědčí v konkrétním případě o její účelovosti. Je proto nutné se zabývat posouzením, zda jsou žalobcovy obavy azylově relevantní.
23. Žalovaný se kromě obav z mobilizace věnoval též možnému povolání žalobce na základní vojenskou službu. Vzhledem k tomu, že nebylo zcela vyjasněno, zda žalobci povolání na základní vojenskou službu hrozí, nelze uvedené žalovanému vyčítat (otázkou je, zda specifické působení žalobce, tj. X., nahradilo výkon základní vojenské služby; je-li uvedené nejisté, bylo třeba zhodnotit i eventualitu možného nástupu na základní vojenskou službu). Hodnoceno mělo však v takovém případě být odděleně povolání na vojenskou službu a působení v armádě na základě mobilizace; zároveň mělo být takové posouzení důkladné, aktuální a s ohledem na evropskou úpravu azylového práva, což se žalovanému nepodařilo dostatečně.
24. Žalovaný ve svých úvahách do značné míry propojil hodnocení možného povolání žalobce na základní vojenskou službu a jeho mobilizaci, čímž ubral napadenému rozhodnutí na srozumitelnosti.
25. Aniž by žalovaný důsledně rozlišoval mezi základní vojenskou službou a mobilizací, přistoupil ke konstatování, že branná povinnost a povinná vojenská služba patří k základním státoobčanským povinnostem, kterou uznávají i mezinárodní lidskoprávní dokumenty. Ve

svém posouzení však zcela opomenul aktuální přílehlavou judikaturu založenou (nejen) na evropské právní úpravě vtělené v daném ohledu především do kvalifikační směrnice.

26. Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že branná povinnost samostatně nepředstavuje důvod pro udělení mezinárodní ochrany (srov. např. jeho rozsudky ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, a ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, či jeho usnesení ze dne 1. 11. 2023, č. j. 1 Azs 180/2023-26, a ze dne 12. 7. 2024, č. j. 8 Azs 68/2024-29). Žalobce však v žalobě správně upozorňuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, podle kterého: „*Samotné plnění branné povinnosti nelze bez dalších souvislostí považovat za důvod pro udělení mezinárodní ochrany dle § 12 ani § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, pokud se ovšem jedná o plnění takové povinnosti v regulérní armádě demokratického právního státu, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud je daným státem respektována možnost odepření výkonu takové vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského přesvědčení, ať již zavedením náhradní (civilní) služby nebo jiným způsobem, nebo přinejmenším, pokud takové odepření výkonu vojenské služby není ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. c) směrnice 2011/95/EU trestáno nepřiměřenými nebo diskriminačními sankcemi. Branná povinnost spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu naopak může být důvodem pro udělení azylu dle § 12 písm. b) citovaného zákona mimo jiné tehdy, pokud žadateli ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) uvedené směrnice broží trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu takové vojenské služby během konfliktu za situace, kdy by tento výkon mohl zahrnovat přímou či nepřímou účast žadatele na mezinárodních válečných zločinech, zločinech proti lidskosti, jiných vážných nepolitických zločinech nebo činech, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN, a pokud je zároveň dána souvislost mezi tímto způsobem pronásledování žadatele a azylově relevantními důvody pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) uvedeného zákona, resp. čl. 2 písm. d) a čl. 10 citované směrnice.*“
27. Soud v této souvislosti rovněž odkazuje na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 26. 2. 2015, Shepherd, C-472/13, podle něhož rozměry ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83 (které mělo stejný obsah jako aktuální kvalifikační směrnice) musí být vykládány v tom smyslu, že „*se vztahují na všechny příslušníky ozbrojených sil, včetně logistického nebo podpůrného personálu*“, dále „*se týkají situace, kdy by spáchání válečných zločinů v daném konfliktu předpokládala samotná vykonávaná vojenská služba, včetně situací, kdy by se žadatel o přiznání postavení uprchlíka účastnil spáchání takových zločinů jen nepřímo, jelikož by při plnění svých úkolů s rozumnou mírou pravděpodobnosti poskytl nezbytnou podporu pro přípravu nebo uskutečnění těchto zločinů*“ a v neposlední řadě „*odepření výkonu vojenské služby musí být jediným prostředkem umožňujícím žadateli o přiznání postavení uprchlíka vyhnout se účasti na tvrzeých válečných zločinech, a že pokud tedy tento žadatel nevyužil řízení za účelem získání postavení odpírače vojenské služby z důvodu svědomí, taková okolnost vylučuje jakoukoli ochranu podle čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice 2004/83, ledaže uvedený žadatel prokáže, že neměl žádné řízení takové povahy ve své konkrétní situaci k dispozici.*“
28. Žalovaný citovanou judikaturu nikterak netematizoval, zároveň však do správního spisu zařadil Informaci OAMP ze dne 31. 10. 2023, v níž se konstatuje následující: „*V průběhu invaze se ruské jednotky na území Ukrajiny dopustily řady činů, které jsou považovány a nyní i vyšetřovány jako válečné zločiny (např. znásilňování, mučení, mimosoudní popravy, únosy). Na jejich vyšetřování se podílí mimo jiné Mezinárodní trestní soud (ICC) v Haagu spolu s ukrajinskými úřady. Během vojenských operací uplatňují ruské jednotky taktiku „spálené země“ a ostřelují cíle (civilní, vojenské) po celém území Ukrajiny.*“

29. Není možné bez dalšího konstatovat, že branná povinnost není azylově relevantní, když ruská vojska podle všeho páchají na ukrajinském území válečné zločiny a zločiny proti lidskosti (k tomu srov. též rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, publ. pod č. 4364/2022 Sb. NSS, a ze dne 26. 10. 2022, č. j. 4 Azs 214/2022-46).
30. Nicméně, pokud by byla uspokojivě zodpovězena otázka, zda žalobci za odmítnutí vojenské služby hrozí trestní stíhání či trest, nemuselo by mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí neposouzení „mezistupně“, tj. páčání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti ruskou armádou. Uvedené posouzení sankce však nebylo učiněno dostatečně a aktuálně ke dni vydání napadeného rozhodnutí. Žalovaný přitom na s. 11 napadeného rozhodnutí nerozporoval mobilizování žalobce ani příběh jeho přítele X., který byl mobilizován a padl na Ukrajině.
31. Informace Finské imigrační služby ze dne 15. 9. 2023 sice hovoří o sporadickém a relativně mírném trestání osob vyhýbajících se mobilizaci, zároveň ale zmiňuje rozsáhlé legislativní změny ztěžující možnost vyhnout se službě v armádě a zpřísnující sankce; dopad daných změn přitom ještě zářijová zpráva nemohla dostatečně posoudit. Konkrétně zpráva hovoří o zákonech týkajících se elektronického vojenského registru a elektronického povolávacího rozkazu, změny v zákoně umožňují rozsáhlá omezení práv osob a jejich nakládání s majetkem, zásadně byly zpřísněny pokuty za vyhýbání se povolání do armády či k mobilizaci (např. za vyhýbání se povolávacímu rozkazu se možná výše pokuty zvýšila desetkrát), a to s účinností od října 2023, při vyhýbání se povolávacímu rozkazu mohou být omezena práva osob, jako je zákaz registrace jako osoba samostatně výdělečně činná, zákaz převodu nemovitostí, zákaz uzavírat smlouvu o půjčce a o pronájmu, omezení práva řídit vozidla, zákaz registrace vozidla, odmítnutí vyplatit přiznanou podporu či jiné dávky, dále je na dotyčné uvalen zákaz vycestovat ze země, za každý nesplněný povolávací rozkaz může být uložena zvlášť pokuta, od srpna 2023 taktéž docházelo k zasílání povolávacích rozkazů k mobilizaci (poštou, SMS zprávami či telefonicky), od října 2023 se mají zvýšené pokuty týkat i povolávacích rozkazů k mobilizaci, na podzim 2023 se má (měl) též projednávat návrh zákona, který by umožňoval uložit za vyhýbání se povolávacímu rozkazu trest odnětí svobody až na pět let.
32. V nejnovější Informaci OAMP ze dne 21. 3. 2024 týkající se primárně základní vojenské služby se hovoří o zpřísnění trestů za vyhýbání se vojenské službě od října 2023, první potrestání se chápe jako přestupek, mezi sankce se rovněž řadí pozastavení řidičského oprávnění, zákaz registrace vozidel, zákaz získat půjčku apod., opakované provinění je trestný čin se sankcí až dva roky odnětí svobody. Z uvedeného není úplně zřejmé, zda status trestného činu za opakované provinění se týká jen základní vojenské služby, nebo služby v armádě obecně, nicméně sankce účinné od října 2023 odpovídají Informaci Finské imigrační služby ze dne 15. 9. 2023, lze proto dle podkladů očekávat i trestní stíhání za opakované neuposlechnutí povolávacího rozkazu v rámci mobilizace apod.
33. Zprávy tudíž hovoří o podstatných změnách ve vymáhání vojenské služby a sankcí za její odmítání od října 2023, zároveň ale Informace Finské imigrační služby ze dne 15. 9. 2023 nebyla a nemohla být způsobilá pozdější změny dostatečně zhodnotit a Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024 byla ohledně novot ve vztahu k mobilizaci kusá a nejasná, její primární zaměření cílilo na základní vojenskou službu. To vše za situace, kdy bylo napadené rozhodnutí datováno až dnem 19. 7. 2024, tedy více než devět měsíců po zásadních

legislativních změnách od října 2023. Zjištěný skutkový stav proto nelze mít za dostatečný a aktuální, vyžadovat bude zásadní doplnění.

34. Zároveň při hodnocení trestních sankcí dle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice není hodnocení přiměřenosti či nepřiměřenosti relevantní, navíc opakované trestání je zjevně nepřiměřené, i kdyby k němu docházelo nediskriminačně (např. uváděná pokuta při prvním nerespektování povolání do armády a trestní stíhání při opakovaném). Totožné závěry vyplývají z již citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45.
35. Nezbytné je taktéž věnovat se jiným sankcím (resp. omezením práv), které jsou s vyhýbáním se vojenské službě spojeny po říjnu 2023 (nemožnost registrace jako osoba samostatně výdělečně činná, omezení práva řídit vozidla, zákaz uzavřít smlouvu o půjčce atd.). Ani kdyby nebylo uvedené možné podřadit pod čl. 9 odst. 2 písm. b) či e) kvalifikační směrnice, nebylo by možné úřední omezení práv ignorovat, neboť čl. 9 odst. 2 kvalifikační směrnice je demonstrativní; za konkrétních okolností se proto může jednat minimálně o jeden z faktorů pronásledování dle čl. 9 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice.
36. Ve vztahu k mobilizaci není též uspokojivě zhodnocena možnost nátlaku státních orgánů na žalobce (Informace OAMP ze dne 21. 3. 2024 uvádí stran vojáků základní vojenské služby nátlak na brance směřující k podepsání profesionální smlouvy). S lakonickým konstatováním na s. 19 napadeného rozhodnutí, že úřady ve snaze zavázat brance pro službu v armádě nepostupují proti jejich vůli a neznemožňují svobodné rozhodnutí se nelze spokojit, aniž by bylo vyhodnoceno o jaký typ nátlaku se jedná a nakolik je intenzivní; název jednoho článku, z něhož informace OAMP vycházela, hovoří dokonce o podezření z ubití k smrti kvůli odmítnutí bojovat na Ukrajině, což vyvolává značné znepokojení.
37. Výše byla na základě shromážděných zpráv o zemi původu zhodnocena obecně situace osob, jimž v Rusku hrozí služba v armádě v kontextu invaze na Ukrajinu. V rámci potřeby hodnotit každou žádost o mezinárodní ochranu individuálně je však navíc nutno přihlédnout k řadě žalobcových specifik, jež jsou u něj přítomna.
38. Žalobce uváděl, že se nebrání službě v armádě jako takové, ale nechce zabíjet Ukrajince, jelikož jeho přítelkyně je Ukrajinka, Rusko zároveň páchá na Ukrajině válečné zločiny a zločiny proti lidskosti; před odchodem z vlasti taktéž X. a jeho přítele X. mobilizovali, následně padl na Ukrajině. Žalobce již též obdržel mobilizační příkaz.
39. Žalobcovým politickým názorům se žalovaný věnoval toliko ohledně účasti na demonstraci a již smazaných příspěvků na sociálních sítích, na základě čehož by se žalobce dle žalovaného neměl ocitnout v hledáčku ruských státních orgánů. Nebylo však nikterak zhodnoceno, zda by se žalobce mohl ocitnout v hledáčku ruských orgánů kvůli nerespektování mobilizačního příkazu, zvláště v kontextu X., zda by na něj proto byl činěn tím větší nátlak na službu v armádě a zda by nemohl čelit pronásledování, pokud by sdělil skutečný důvod odmítání služby v armádě (páchání válečných zločinů ruskou armádou a nechuť zabíjet Ukrajince kvůli vztahu s ukrajinskou přítelkyní). Nebylo by se přitom možno spokojit s pouhým odkazem na neuvedení skutečných důvodů ruským orgánům, neboť žalobce nesmí být nucen vyhnout se pronásledování zamlčením svých politických názorů (srov. obdobně k projevům náboženského vyznání rozsudek Soudního dvora EU ze dne 5. 9. 2012, Y a Z, C-71/11 a C-99/11, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2014, č. j.: 5 Azs 2/2013 – 26, publ. pod č. 3085/2014 Sb. NSS, k projevům sexuální orientace pak rozsudek Soudního dvora EU ve spojených věcech X, Y a Z, C-199/12 až C-

201/12). Daná linie možného pronásledování kvůli politickému přesvědčení nebyla v napadeném rozhodnutí nikterak vyhodnocena, bylo posuzováno jen trestní stíhání za odmítání vojenské služby jako takové, nikoliv za náhled na ruskou invazi odlišující se od oficiálního narativu zastávaného ruskými státními orgány; k možnému stíhání za nesouhlas s invazí na Ukrajinu rovněž není ve správním spisu obsažen dostatek adresných podkladů (přitom dle Informace OAMP ze dne 31. 10. 2023, Bezpečnostní a politická situace v zemi, lze za tzv. šíření lží o ruských ozbrojených složkách udělit trest odnětí svobody až na 15 let). Jelikož napadené rozhodnutí nepřihlédlo ve vzájemných souvislostech ke všem specifickým žalobcova azylového příběhu, a to zvláště ve vztahu k možnému pronásledování pro zastávání politických názorů, je v předestřeném ohledu nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

40. V kontextu výše uvedeného by bylo namísto posoudit i skutečné nebezpečí vážné újmy (především ve vztahu k ust. § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu); jednalo by se zejména o okolnosti možného nátlaku na žalobce a situaci v ruských věznicích. Nicméně, doplňková ochrana dle ust. § 14a zákona o azylu je subsidiární institut a v zásadě všechny v žalobě namítané důvody jsou navázány na odmítání vojenské služby z důvodu politického přesvědčení, spadají tak již do posuzování azylových důvodů dle ust. § 12 zákona o azylu.
41. Nezhodnocení zpráv a článků, jež měly dokládat páčání válečných zločinů na Ukrajině ruskou armádou, nemělo vliv na zákonnost rozhodnutí o věci samé, jelikož žalovaný konstatoval nespornost závažného porušování lidských práv na Ukrajině.
42. Žalovaný v souvislosti se základní vojenskou službou zdůraznil, že branci nebyli nasazováni ve velkých počtech na ukrajinském území. Jakkoliv je ve vztahu k žalobci relevantní především povolání do armády v rámci mobilizace, bude-li v novém řízení shledána možnost povolání žalobce na základní vojenskou službu, bude třeba opatřit si k danému tvrzení aktualizované údaje a zhodnotit též působení branců na ruském území v místech, která jsou obsazena ukrajinskou armádou (jak je obecně známo, ukrajinští vojáci pronikli na ruské území a část jej obsadili).
43. Soud neshledal nikterak problematickým, pokud žalovaný zohlednil politické neangažování se ve vlasti, jde o okolnost, kterou se měl zabývat, stejně jako tím, zda žalobce měl před odjezdem z vlasti potíže se státními orgány. Nicméně dané okolnosti samy o sobě samozřejmě nestačí k závěru o neudělení mezinárodní ochrany. Argument o bezproblémovém získání cestovního pasu je skutečně nepřipadný, neboť žalobce si jej vyřídil ještě před doručením mobilizačního příkazu; nejednalo se však o tak zásadní okolnost, která by měla sama o sobě vliv na zákonnost rozhodnutí o věci samé, nosné důvody napadeného rozhodnutí spočívaly v odlišných aspektech. Několikadenní odnětí svobody X. po účasti na demonstraci za situace, kdy není zřejmé jakékoliv přímé napojení na žalobce, není relevantní pro zhodnocení, zda mezinárodní ochrana náleží žalobci; kategorické tvrzení žalovaného, že žalobcova rodina nečelila žádným jednáním ze strany ruského režimu je pak minimálně zavádějící, avšak ani uvedený nedostatek není natolik zásadní, aby kvůli němu mělo být napadené rozhodnutí zrušeno.
44. Dále žalobce namítá, že žalovaný v napadeném rozhodnutí odkazuje na bod 167 Příručky UNHCR a opomíjí její bod 170. Soud s touto námitkou souhlasí a odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2024, č. j. 2 Azs 128/2024-21, kde se uvádí: „Ženevská úmluva byla následně upřesněna příručkami a pokyny Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Ačkoliv tyto příručky a pokyny nejsou pro smluvní státy závaznými

právními dokumenty, jejich účelem je poskytnout vodítko pro interpretaci a aplikaci Ženevské úmluvy, zejména pro vnitrostátní orgány veřejné moci. Jsou tedy relevantní z hlediska své argumentační přesvědčivosti, a takto s nimi pracuje i NSS (viz jeho rozsudky ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 174/2015-42, a ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45).“ Pokud žalovaný pracuje s příručkami UNHCR, měl by citovat všechny relevantní pasáže.

45. Samotný výčet zákonných ustanovení, která měl žalovaný porušit (konkrétně § 2 odst. 4, § 3, § 50 odst. 2 a 4 s. ř. a § 12, § 14a a § 23c zákona o azylu), pak není žalobním bodem.
46. Pro své závěry již soud nepotřeboval doplnit dokazování, proto všechny důkazní návrhy nad rámec správního spisu seznal nadbytečnými.
47. Z výše uvedených důvodů soud napadené rozhodnutí zrušil podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) s.ř.s. a věc podle § 78 odst. 4 s.ř.s. vrátil žalovanému k dalšímu řízení.
48. V novém řízení bude žalovaný jednoznačně rozlišovat mezi základní vojenskou službou a mobilizací. Na základě aktuálních, dostatečných a adresných zpráv o zemi původu pak zhodnotí, zda by žalobci za odmítání vojenské služby hrozily trest či trestní stíhání s tím, že čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice nevyžaduje nepřiměřenost trestu a celý čl. 9 odst. 2 kvalifikační směrnice zároveň obsahuje demonstrativní výčet; též se zaměří na jiná omezení práv, jež se k odmítání vojenské služby váží. Opominut nesmí být ani možný nátlak státních orgánů na žalobce. Důkladným způsobem budou vzata v úvahu žalobcova specifika, především odmítání vojenské služby právě kvůli páčání válečných zločinů ruskou armádou, vztah s ukrajinskou přítelkyní, působení X. a obdržení mobilizačního příkazu. V kontextu daných okolností bude třeba zkoumat, zda žalobci hrozí pronásledování za politické názory odsuzující ruskou invazi na Ukrajinu, k čemuž si žalovaný opatří dostatek relevantních podkladů.
49. Podle ust. § 78 odst. 5 s.ř.s. je žalovaný vysloveným právním názorem Městského soudu v Praze vázán.
50. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle ust. § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalovaný neměl ve věci úspěch, proto mu náhrada nákladů řízení nenáleží, a žalobci náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 24. ledna 2025

JUDr. Václav Kočka-Amort, v. r.
samosoudce